1149 - 60
1150

Actief Bodembeheer Rijntakken
Actief Bodembeheer Maas

- Richtlijnen milieueffectrapport
- Reactienota inspraak richtlijnen MER

Actief Bodembeheer Rijntakken

Actief Bodembeheer Maas

- Richtlijnen milieu-effectrapport
- Reactienota inspraak richtlijnen MER

Gedeputeerde Staten van Gelderland, 22 mei 2001
Gedeputeerde Staten van Utrecht, 19 juni 2001
Gedeputeerde Staten van Limburg, 19 juni 2001
Gedeputeerde Staten van Overijssel, 10 juli 2001
Provinciale Staten van Noord-Brabant, 19 april 2002

Richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport
Algemene Beleidsregels Actief Bodembeheer
Rijntakken en Maas

Inhoudsopgave

1 Inleiding 7

2 Probleemstelling en doel 9

3 Besluitvorming 11
3.1 Genomen besluiten 11
3.2 Te nemen besluiten 11

4 Voorgenomen beleid en alternatieven 13
4.1 Mate van concreetheid en fictieve projecten 13
4.2 Het hoofdkeuze niveau 13
4.3 Tweede keuzeniveau (voorwaarden voor toepassing) 14

5 Leemten in informatie en evaluatie 17

6 Vorm, presentatie en samenvatting 19

Bijlage 21

1 Inleiding

De provincies Gelderland, Utrecht en Overijssel, alsmede de Minister van Verkeer en Waterstaat (vertegenwoordigd door Rijkswaterstaat Directie Oost-Nederland) hebben het voornemen Beleidsregels voor Actief Bodembeheer Rijntakken vast te stellen. Daarnaast hebben de provincies Limburg, Noord-Brabant en Gelderland alsmede de Minister van Verkeer en Waterstaat (vertegenwoordigd door Rijkswaterstaat Directie Limburg) het voornemen Beleidsregels voor Actief Bodembeheer Maas vast te stellen. Hiermee wijzigen betrokken provincies onderdelen van het bestaande provinciale afvalstoffenbeleid en dient een milieueffectrapportage (m.e.r.) te worden uitgevoerd. Het betreft een m.e.r. op beleidsniveau.
De startnotitie heeft ter inzage gelegen van 12 februari tot 12 maart 2001. Bij brief van 17 april 2001 heeft de Commissie voor de milieu-effectrapportage advies uitgebracht inzake de richtlijnen voor de inhoud van het MER. De hoofdpunten van dit advies zijn bijgevoegd. Naar aanleiding van de publicatie van de startnotitie zijn 22 inspraakreacties ontvangen. De daarop betrekking hebbende commentaarnota is als bijlage bijgevoegd. In de commentaarnota zijn de inspraakreacties samengevat en van commentaar voorzien. Eveneens is aangegeven of de inspraakreactie al dan niet in de richtlijnen is verwerkt.

2 Probleemstelling en doel

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

In de startnotitie is aangegeven dat wordt gestreefd naar het opstellen van beleidsregels "*voor het op milieuhygiënisch verantwoorde wijze omgaan met diffuus verontreinigde uiterwaardengrond, zodanig dat een zo groot mogelijk milieurendement wordt gehaald en daar waar dat niet mogelijk is, ten minste het stand-still beginsel wordt gehanteerd ten opzichte van de uitgangssituatie*". Om te kunnen komen tot meer aanknopingspunten voor de vergunningverlening is het noodzakelijk dat deze doelstelling nader wordt gespecificeerd **(RL1)**. Verder moet meer duidelijkheid worden gegeven over de rol van de delfstoffenwinning en de daarmee te realiseren opbrengsten in de doelstelling van Actief Bodembeheer **(RL2)**.

3 Besluitvorming

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van be-stuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Genomen besluiten

Op enkele punten is meer informatie noodzakelijk over de relatie met het rijksbeleid. Zo wordt nog onvoldoende gesignaleerd dat het overgrote deel van het gebied waarvoor Actief Bodembeheer geldt, tevens ligt in de Ecologische Hoofdstructuur en valt onder de bescherming van de Habitat- en Vogelrichtlijn. In het MER moet worden aangegeven welke beschermingsformules moeten worden doorlopen bij ingrepen in dit soort gebieden **(RL3)**.
In het MER moet worden ingegaan op de relatie met het kabinetsstandpunt Beleidsvernieuwing Bodemsanering en de nota Grond Grondig bekeken **(RL4)**.

Verder moet duidelijker worden aangegeven wat de status is van de beleidsregels ten opzichte van de Beleidsnotitie Actief Bodembeheer van de ministers van V&W, VROM en LNV en de daarin genoemde "saneringsvisies". Explicieter en specifieker moet worden aangegeven of de beleidsregels voor bepaalde geografische gebieden voldoen aan de eisen van het Bouwstoffenbesluit en van andere bestaande wet- en regelgeving **(RL5)**.

3.2 Te nemen besluiten

In het MER moet worden aangegeven welke afzonderlijke procedure voor ieder concreet project later nog wordt gevolgd en welke waarborgen daarin zijn opgenomen **(RL6)**. Ook is een toelichting gewenst op het verschil in reikwijdte van de beleidsregels voor beide projecten. In de voorliggende voorontwerpen is de reikwijdte van Actief Bodembeheer Maas ruimer dan van Actief Bodembeheer Rijntakken **(RL7)**.

4 Voorgenomen beleid en alternatieven

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:
"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:
Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

4.1 Mate van concreetheid en fictieve projecten

In het MER moet nader worden toegelicht of, waarom en in welke mate de gekozen projecten representatief zijn **(RL8)**. Het MER dient concrete handvatten aan te reiken ten behoeve van de toekomstige vergunningverlening **(RL9)**.

4.2 Het hoofdkeuze niveau

Keuze van de alternatieven
De onderbouwing van de invulling van twee van de geformuleerde alternatieven dient in het MER te worden aangevuld. Bij de voorgenomen activiteit wordt meteen voor omputten gekozen, zonder dat expliciet of herkenbaar de afwegingsmethode wordt gevolgd die in de beleidsregels staat voorgeschreven. Deze afwegingsmethode houdt immers in: nagaan welke van de vijf genoemde 'verwerkings'opties niet haalbaar zijn en voor de resterende een afweging maken volgens de regels van de afwegingsmethode. Op grond van die resultaten kan de voorgenomen activiteit volgens Actief Bodembeheer worden bepaald **(RL10)**.
In het MER moet met betrekking tot het alternatief "preventie en hergebruik" verduidelijkt te worden welke preventie daarin wordt gerealiseerd. Verder lijkt de keuze voor in situ omputten in dit alternatief eerder ingegeven door financiële en juridisch getinte redeneringen dan door milieuvriendelijkheid. Uit de scores blijkt dat dit alternatief het predikaat meest milieuvriendelijk niet mag dragen. In het MER dienen derhalve bewerkingsopties te worden uitgewerkt. Daarbij kan gedacht worden aan technieken als fractiescheiding, of rijpen/landfarming, afhankelijk van de toepasbaarheid van de daarbij te verkrijgen producten. Gedacht moet worden aan de bewerking van baggerspecie, het IB2 (Impuls van baggeren tot bouwstof) project en de motie Herrebrugh. Aldus wordt voorkomen dat in concrete projecten te snel aan dit soort opties voorbij wordt gegaan, terwijl er goede mogelijkheden aanwezig kunnen zijn **(RL11)**.

In het MER moet worden verduidelijkt welke rol financiële aspecten spelen bij de selectie van nader te onderzoeken alternatieven **(RL12)**.

Omputten
Bij het in situ omputten is in het geheel geen sprake van concentratie van verontreiniging of vermindering van het contactoppervlak. Als gevolg van het tijdelijk verloren gaan van vegetatie en een hogere overstromingsfrequentie zal *in deze optie juist sprake zijn van een verslechtering van de milieukwaliteit, ten* gevolge van meer verspreiding van verontreinigde bodemdeeltjes. In het MER moet beter worden uitgelegd waarom (en vooral onder welke randvoorwaarden) deze optie kan voldoen aan de uitgangspunten van Actief Bodembeheer **(RL13)**. Verder behoeven de begrippen "kwaliteit van de ontvangende bodem" en "kwaliteit van de oorspronkelijke bodem", die (naast elkaar en door elkaar?) worden gebruikt een betere definiëring behoeven. Hiermee wordt klaarblijkelijk niet gedoeld op de schonere diepere lagen die later worden afgedekt **(RL14)**.

Afwegingskader
Hiervoor is al aangestipt dat er een weinig duidelijke relatie is tussen het afwegingskader uit de bijlage bij de beleidsregels en het afwegingskader in het MER. Deze afstemming moet in het MER worden verbeterd **(RL15)**.
Een discussie is mogelijk over de vraag of bepaalde milieu-aspecten te afhankelijk zijn van de specifieke situatie om in het MER mee te nemen. In dat geval is ten minste een pro memorie vermelding gewenst en zeker een behandeling in het afwegingskader bij de beleidsregels. Het betreft de aspecten:

- cultuurhistorie (bij vergraving in de uiterwaarden zullen in veel gevallen cultuurhistorische waarden aangetast worden);
- archeologie (hiervoor geldt hetzelfde als bij cultuurhistorie, bovendien is de kans op aantasting van archeologische waarden bij in situ omputten wellicht hoger dan bij geconcentreerd omputten);
- kwaliteit van natuur (met name voor en na de herinrichting en bij kwelgebieden);
- de ligging nabij waterwingebieden.

Mochten afwegingen over deze aspecten reeds in andere beleidsbesluiten over werkzaamheden in het kader van Ruimte voor de Rivier zijn opgenomen, dan moet dit in het MER explicieter worden toegelicht **(RL16)**.
In het beoordelingskader en in de tabellen met overzichten van effecten moet het woord "criterium" worden vervangen door "deelaspecten". Het woord "criterium" kan beter worden gebruikt voor toetsbare maatstaf op basis waarvan scores worden toegekend **(RL17)**.

Met name bij de onderwerpen "bodem blijft bodem" en "bodem wordt bouwstof dient het beoordelingskader en de daarin aangegeven criteria consequent te worden gevolgd. In het algemeen - en voor deze twee onderwerpen in het bijzonder - moet duidelijk worden aangegeven op grond van welke getallen, berekeningen en grenzen de scores zijn toegekend **(RL18)**.

4.3 Tweede keuzeniveau (voorwaarden voor toepassing)

Keuze van alternatieven en concreetheid van de vergelijking

Bij de opties "bodem blijft bodem" zijn vijf alternatieven uitgewerkt voor de te stellen voorwaarden:

1. nulalternatief;
2. concentratie van de ontvangende bodem als norm;
3. concentratie en uitloging van de ontvangende bodem als norm;
4. immissie-eisen Bouwstoffenbesluit als norm;
5. meest milieuvriendelijke alternatief voor verspreiding en blootstelling.

Omdat alternatief 1 en 5 niet passen in Actief Bodembeheer is het meenemen van alternatief 5 op dit niveau niet relevant, terwijl alternatief 1 alleen nog als referentie dienst doet. Een accent op de vergelijking van de alternatieven 2, 3 en 4 leidt tot een betere focus op de vraagstelling. Een goede vergelijking is van belang omdat in de voorontwerpbeleidsregels voor de Rijntakken op dit punt andere keuzen worden gemaakt dan voor de Maas **(RL19)**. In de vergelijking ontbreekt een onderbouwing met concretere kwantitatieve gegevens **(RL20)**. Bovendien is het lastige in de vergelijking dat alternatief 2 en 3 in relatie staan tot de kwaliteit van de ontvangende bodem, terwijl alternatief 4 een absolute normstelling aangeeft. Dat maakt het alleen mogelijk een zeer globale vergelijking te maken tussen alternatief 2 en 3, maar de vergelijking met alternatief 4 is met onzekerheden omgeven (o/- kan gelijk zijn maar ook minder afhankelijk van plaats van toepassing). In een bijlage bij het MER moeten dan ook enkele praktijkvoorbeelden worden opgenomen, waarin de hoeveelheden waarom het kan gaan, worden geïllustreerd **(RL21)**.

Depotgrootte
In het MER moet explicieter worden ingegaan op de praktische argumenten die blijkbaar mee hebben gespeeld om een ondergrens van 100.000 m^3 als voorkeurs-alternatief aan te geven. Ook moet worden nagegaan met welke argumentatie en afweging in het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie voor een ondergrens van 3.000.000m^3 is gekozen. In het MER moet komen te staan op grond van welke (nieuwe) inzichten hiervan (in het kader van Ruimte voor de Rivier) kan worden afgeweken.
Overigens is er geen principieel verschil tussen bergen in een kleischerm en bergen in een put. In de huidige teksten blijven hierover onduidelijkheden bestaan. Op pagina 143 (ABM) wordt in het gearceerde stukje onderscheid gemaakt in kleischermen die wel en niet overgedimensioneerd zijn voor berging van weerdgrond. Echter in tabel 7 (pagina 115) wordt een volume van 100.000 m^3 in kleischermen te bergen weerdgrond als een bouwstoftoepassing beschouwd. Ook in tabel 11, 12, 14, 16 (pag. 121, 123, 124, 125) wordt het toepassen van weerdgrond in een kleischerm geplaatst bij "Bodem wordt bouwstof". De betreffende teksten in het MER moeten op dit punt goed op consistentie worden gecontroleerd **(RL22)**.

5 Leemten in informatie en evaluatie

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.39 van de Wm:
"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effect-rapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Bij een beleidsm.e.r. ligt het meestal niet voor de hand om een evaluatieonderzoek uit te voeren in het kader van de m.e.r.-regeling. Evaluatie zal doorgaans plaats vinden bij en in het kader van uitvoering van concrete projecten en een beleidsmatige evaluatie vindt standaard plaats wanneer beleidswijzigingen worden voorgenomen en gewenst zijn. Gegeven de vele onzekerheden die nog resteren is voor deze beleidsm.e.r. een evaluatie van groot belang. Gedacht kan worden aan een evaluatie op basis van de ervaringen met de eerste tranche van proef- en uitvoeringsprojecten. In het MER moet derhalve alvast een voorzet voor een evaluatieaanpak worden opgenomen **(RL23)**.

6 Vorm, presentatie en samenvatting

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De op te stellen samenvatting moet zelfstandig leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER **(RL24)**.

Bijlage

Hoofdpunten van het advies van de Commissie voor de m.e.r.

De Commissie is van mening dat met de startnotitie en de MER-hoofdstukken "Alternatieven en effecten" al veel voor het MER relevante informatie ter visie is gelegd. Zij adviseert bij het definitieve MER aan de volgende punten extra aandacht te besteden:

- de positie van de beleidsregels ten opzichte van andere onderdelen van het (rijks)beleid en de daarmee samenhangende besluitvorming en vergunningverlening (zie hoofdstuk 4);
- representativiteit van de voorbeeldprojecten (§5.2);
- onderbouwing van de voorgenomen activiteit op het hoofdkeuzeniveau (§5.3);
- de aanvaardbaarheid van het "in situ omputten" in het Actief Bodembeheer beleid (§5.3);
- invulling van het preventie- en hergebruikalternatief met de aspecten reiniging, fractiescheiding en hergebruik (§5.3);
- afstemming tussen het afwegingskader in het MER en in de Beleidsregels (§5.3);
- het ontbreken van cultuurhistorie en natuurkwaliteit in het afwegingskader (§5.3);
- concreetheid van de vergelijking van de randvoorwaarden voor "bodem blijft bodem" en "bodem wordt bouwstof" en de daarbij te beschouwen alternatieven (§5.4);
- de evaluatie (hoofdstuk 6).

Reactienota

inspraak richtlijnen MER ABR en ABM

Gebruikte afkortingen:

RL = richtlijnen MER,
BR = beleidsnotities ABR en ABM,
RvR = Ruimte voor de Rivier (Ruimte voor Rijntakken, Grensmaas/Zandmaas en Integrale verkenningen Maas)

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
Dr. H. Polman, Duiven:			
1	Binnenkort zullen bijna geen baggeractiviteiten meer kunnen worden geïnitieerd vanwege het ontbreken van adequate verwerkingsmethoden van het vrijkomende materiaal, het niet meer kunnen inrichten van stortplaatsen en het beperkt beschikbare geld. Daarom zou de startnotitie niet beperkt moeten blijven tot de Maas en de Rijntakken, maar lijkt een uitbreiding daarvan naar locaties in of nabij andere rivieren, strangen, meertjes, kanalen en grachten - en verder naar de onderwaterbodems in deze watergangen - zinnig om te overwegen.	Uitbreiding naar andere gebieden dan de Maas en Rijntakken is nu niet aan de orde. Wat inspreker wil gaat wel in een ander verband gebeuren: het tienjarenscenario waterbodems. Daarin komt een landelijk dekkend beeld voor alle baggerspecie van hoeveelheden, kwaliteit, moment van vrijkomen en beschikbare verwerkingsmethoden.	geen actie
Stichting Behoud Leefmilieu en Natuur Maas en Waal:			
2a	Voor de beleidsregels hoeft geen milieueffectrapport (MER) te worden opgesteld. De vaststelling van beleidsregels kan niet worden aangemerkt als een besluit in de zin van artikel 1:3 van Algemene wet bestuursrecht (Awb), zodat niet kan worden gesproken van een besluit dat als eerste voorziet in de verwijdering van afvalstoffen als bedoeld in categorie 18.1 van bijlage C van het Besluit m.e.r. Bovendien gaat het hier niet om de uitgebreide voorbereidingsprocedure van afdeling 5.5 van de Awb, zoals in de memorie van Toelichting is aangegeven, maar om afdeling 3.4. Bij het vaststellen van beleid moet niet afdeling 3.5, maar afdeling 3.4 worden toegepast.	Zie uitgebreide reactie direct na deze tabel.	geen actie
2b	In de startnotitie is geen aandacht besteed aan het feit dat het gehele uiterwaardengebied tussen Nijmegen en Waardenburg is aangewezen ingevolge de Habitat- en Vogelrichtlijn. Deze aanwijzing betekent dat de gevolgen voor de aanwezige dier- en plantensoorten moeten worden beoordeeld en dat de specifieke gevolgen en de maatschappelijke noodzaak van de activiteit tegen elkaar moeten worden afgewogen.	De Habitat- en Vogelrichtlijn spelen vooral een rol op vergunningenniveau per inrichtingsproject bij de beoordeling van de effecten, het nut en de noodzaak van de concrete inrichtingsplannen voor de rivieren. Bij deze algemene beleidsMER kan hiermee geen rekening worden gehouden. Dit zal duidelijker worden aangegeven. Zie ook 13a	RL3, aanpassen in BR
2c	In de startnotitie is ten onrechte geen definitie opgenomen van het begrip "roofgrond".	Het begrip "roofgrond" wordt in de startnotitie ook niet gebruikt, wel in BR. Daar zou definitie in de lijst moeten worden opgenomen.	aanpassen in BR ABR
2d	Met de beleidsregels wordt gezocht naar een betaalbare wijze van baggerspecieberging. Dit is echter een verkeerd uitgangspunt. Het milieurendement zou voorop moeten staan door baggerspecie (bv. klasse 4) te reinigen in plaats van te storten. Na reiniging is bovendien hergebruik mogelijk. In het MER moet hierop nader worden ingegaan.	Hier ligt een relatie met landelijke ontwikkelingen zoals het bevorderen van meer hergebruik en het tienjarenscenario waterbodems. Reinigen en vervolgens hergebruiken zou duidelijker als alternatief in MER moeten terugkomen. Ook de rol van financiële aspecten zou beter in MER beschreven moeten worden. Zie ook 7c, 7e en 13b	RL11 en RL12

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
2	Het omputten als beschreven in de startnotitie is reeds sedert 1995 bij wet verboden (hercultiveren van afgetiggelde landbouwgronden met zuiveringsslib). Ten onrechte wordt de verontreinigde laag aangeduid als "bodem" in de zin van artikel 1 van de Wet bodembescherming. Dit houdt verband met de maatschappelijke weerstanden tegen diepe zandwinputten en met het feit dat diepe putten niet meer gewenst zouden zijn. Een en ander is echter niet onderbouwd.	Zuiveringsslib die op landbouwgronden is aangebracht zou als puntbron gezien moeten worden als het een verontreiniging betreft die niet gebiedseigen is. Daarmee zou het buiten actief bodembeheer vallen. Het omputten waar inspreker op doelt heeft te maken met de inwerkingtreding van het Besluit overige organische meststoffen, niet met actief bodembeheer.	geen actie
2f	Aan het in-situ omputten is om financiële redenen de variant toegevoegd van het storten in een elders gegraven zandwinput. In het MER moet een beschrijving van kosten en opbrengsten van de verschillende methoden worden toegevoegd.	Zowel in-situ omputten als storten in nieuw te graven zandwinput maken onderdeel uit van de alternatieven. In het MER en de BR kan meer aandacht worden besteed aan wanneer in-situ omputten mogelijk is. Zie ook 10b	RL13 en aanpassen in BR
2g	De realisering van meestromende nevengeulen en hoogwatervluchtplaatsen geeft niet meer ruimte voor de rivier. Slechts het verwijderen van zand/klei uit het winterbed leidt tot een lagere hoogste waterstand. Ook in die variant is delven dus noodzakelijk.	Wij zijn het met de inspreker eens. Wat inspreker stelt blijkt ook uit tabel 17 in de beschrijving van alternatieven en effecten (deel 3).	geen actie
2h	Door het "verdiept" achterlaten van de klasse 4 verontreiniging in de bodem in de variant "bodem blijft bodem" wordt de kwaliteit van de bodem niet slechter, terwijl de vervuiling *reeds op de schop heeft gelegen. Schoner* slib zal deze laag na overstroming bedekken. Dit is in strijd met het beleid inzake de Wbb.	De eisen die worden gesteld aan de kwaliteit van de bodem die wordt teruggeplaatst zijn gerealeerd aan de kwaliteit van de ondergrond en aan het niveau van herverontreiniging. *Het af te zetten slib zou daarmee hoog*-uit dezelfde kwaliteit kunnen hebben als de teruggebrachte laag, en niet schoner zijn.	geen actie
2i	Bij het verlagen van de uiterwaarden ontbreekt een omschrijving van het begrip "afvalstoffen". Een dergelijke omschrijving zou moeten leiden tot een specifieke wijze van verwijderen daarvan. Bij normoverschrijding en indien omputten milieuhygiënisch niet verantwoord is zal de begripsomschrijving moeten leiden tot een andere wijze van verwijderen.	Uiterwaardengrond die in het gebied verwerkt wordt, moet juridisch gezien vaak als afvalstof worden beschouwd. De definitie van afvalstof is opgenomen in de Wet milieubeheer.	geen actie
2j	Tijdens grondverzet t.b.v. het omputten kan extra verontreiniging of verspreiding daarvan optreden. Een extra toetsingskader (normenstructuur) in het kader van het MER lijkt aangewezen.	Dat geldt niet alleen voor omputten, maar voor alle ingrepen. In deze MER komt het aan de orde bij het fictief herinrichtingsproject. In de praktijk zal het bij elk concreet project terugkomen.	geen actie
2k	Het verdient aanbeveling om richtlijnen op te nemen ten aanzien van de verwerking van de grond die reeds is afgezonderd en dus buiten ABR/ABM valt.	Bij de voorbereiding van inrichtingsprojecten wordt vanzelfsprekend gekeken naar de mogelijkheden om puntbronnen aan te pakken, vaak zal dat zelfs nodig zijn om de projectdoelstellingen te bereiken. De BR zijn niet van toepassing op puntbronnen. Dit zal duidelijker worden aangegeven. Zie ook 5d en 7h	aanpassen in BR

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
2l	Aanbevolen wordt om de risico's en gevolgen van het omputten op aanwezige grondwaterstromen en eventueel daarin mee te voeren verontreinigingen te bepalen.	Dat moet inderdaad bij elk concreet project terugkomen. In de BR kunnen we daar geen algemene uitspraak over doen, omdat de resultaten locatieafhankelijk zijn. Dat kunnen we in de BR melden.	aanpassen in BR
2m	Er ontbreekt een kader om de financiële gevolgen van andere verwijderingsmethoden dan omputten te kunnen toetsen. Dit is echter nodig om te kunnen bepalen in welke gevallen deze andere verwijderingsmethoden moeten worden toegepast.	Het toetsingskader in de BR is algemeen van karakter, daarin worden alle mogelijke verwijderingsmethoden afgewogen. Omputten kan daarbinnen vallen, maar alle andere verwijderingsmethoden ook.	geen actie
2n	In de beleidsregels moet worden voorzien in een handhavingssystematiek om naleving van de beleidsregels te kunnen afdwingen.	Om de BR na te leven hoef je niet iets in de BR zelf te regelen, dat doet de wet al.	geen actie
Werkgroep Geertjesgolf, Ewijk:			
3a	Er bestaat een grote discrepantie tussen de afwegingssystematiek in bijlage 2 bij de Beleidsregels, het zeer versimpelde beoordelingskader in tabel 1 bij de Alternatieven en de nog verder (tot bijna triviaal niveau) versimpelde uitwerking van het fictieve herinrichtingsproject. De gepresenteerde uitwerking van alternatieven van het project is niet geschikt om de milieu-effecten van het nieuwe beleid in beeld te krijgen op een niveau dat voldoende onderscheidend is ten behoeve van een verantwoorde alternatiefkeuze in het kader van herinrichtingsprojecten	De door inspreker aangehaalde beoordelingskaders hebben verschillende functies. In het MER en de BR kan meer aandacht worden besteed aan de relatie tussen de verschillende afwegingskaders.	RL15 en aanpassen in BR
3b	De hoofddoelstellingen van het project zijn niet voldoende duidelijk. Indien delfstofwinning meer is dan een sluitpost en een inkomstenbron dient dit als doelstelling met toetsingscriteria te worden meegenomen. Naast afvoercapaciteitsvergroting en natuurontwikkeling speelt ook milieurendement een rol, indien dit haalbaar is. Onduidelijk is echter wat wel en niet haalbaar is. In de beleidsregels wordt volstaan met verwijzing naar de alara-benadering.	De rol van delfstoffenwinning en de opbrengsten daarvan in het kader van actief bodembeheer kan inderdaad beter worden aangegeven in het MER. Zie ook 5a, 10e, 11d en 13h	RL2 en aanpassen in BR
3c	De maat voor hoogwaterbescherming moet niet zijn m^3 ontgraven bodemmateriaal, maar m^3 toename afvoercapaciteit. Hierbij is niet alleen de hoeveelheid ontgraven bodemmateriaal van belang, maar meer nog de plaats waar gegraven wordt.	Theoretisch klopt die redenering. Bij de feitelijke beoordeling van concrete inrichtingsprojecten kan dit een goede maat zijn. Omdat het hier een fictief inrichtingsproject betreft zijn er geen onderlinge verschillen tussen alternatieven in de plaats ten opzichte van de stroomrichting. De berekeningen daarvoor zijn sterk locatieafhankelijk. Daarom is hier gekozen voor een eenvoudiger maat. Zie ook 13c	geen actie

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
3d	Het streven naar multifunctionaliteit is verlaten. Dit is aanvaardbaar gezien de kwaliteit van het recente slib, maar alleen binnen een aantal randvoorwaarden. Die randvoorwaarden zijn maar zeer globaal aangegeven in de beleidsregels.	Dit is een onderwerp waarover de opstellers van de BR in discussie zijn met Rijksoverheden. De BR zullen worden aangepast naar aanleiding van die discussie.	aanpassen in BR
3e	Terugbrengen van humane risico's tot een aanvaardbaar niveau is niet eenduidig omschreven. Met name de relatie tussen ARN's en Alara. Bij het beoordelingskader is interessant welk deel van het projectgebied niet wordt aangepakt en daardoor wellicht niet aan deze eis voldoet.	Dit is een onderwerp waarover de opstellers van de BR in discussie zijn met Rijksoverheden. De BR zullen worden aangepast naar aanleiding van die discussie.	aanpassen in BR
3f	Het toetsingskader voor natuur is zoveel mogelijk terugbrengen van ecologische risico's met behulp van vuistregels. Dit is een onacceptabel magere benadering voor één van de hoofddoelstellingen. Waarom kunnen er geen leeflagen worden aangebracht die wel voldoen? Deze benadering is niet zinvol als de mate van aanslibbing en de kwaliteit van het huidige slib de leeflaag weer te ver terugbrengt. Het Alara-principe is hier dus niet van toepassing.	Dit is een onderwerp waarover de opstellers van de BR in discussie zijn met Rijksoverheden. De BR zullen worden aangepast naar aanleiding van die discussie.	aanpassen in BR
3g	Verspreiding naar grond- en oppervlaktewater moeten zoveel mogelijk worden verminderd. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met verschillen in schadelijkheid in relatie tot de functie en de omgeving. Waarom wordt geen ondergrens voor vermindering vastgesteld?	Er is een absolute ondergrens, namelijk stand-still. Het milieurendement dat moet worden nagestreefd kan duidelijker worden toegelicht. *Zie ook 13f*	RL1 en aanpassen in BR
3h	De soort natuur die gaat ontstaan is niet nader gespecificeerd. Er dient een aangepast beoordelingskader te worden ontwikkeld waarbij de relatieve zeldzaamheid van ecotopen een rol speelt.	Nee, niet hier, dat is niet onderscheidend voor de beleidskeuze. Het is een hoofddoelstelling voor RvR en moet in dat kader worden afgewogen. Zie ook 17c	meenemen bij RvR
3i	Voorgestaan wordt het ontwerp van een herinrichtingsproject te baseren op bodemkwaliteitskaarten die zeer globaal de verontreinigingssituatie in beeld brengen. De eisen aan die kaarten zijn wel een belangrijke voorwaarde voor het voorspellen van milieu-effecten. Er wordt in principe ook niet meer gescheiden ontgraven. Zo komt er niet terecht van de intenties tot milieuverbetering.	In ontwerp-BR die de inspraak in zullen gaan zitten eisen aan de bodemkwaliteitskaarten. Of gescheiden moet worden ontgraven moet per project worden bepaald, dat is niet op voorhand te zeggen. Zie ook 10c en14e	aanpassen in BR
3j	De voorkeursvolgorde is niet beargumenteerd en in strijd met aangegeven intenties. Afhankelijk van de specifieke omstandigheden kan een andere voorkeursvolgorde van toepassing zijn.	Dit heeft inspreker verkeerd begrepen. We hebben geen vaste voorkeursvolgorde maar een afweging van milieurendement. Moeten we blijkbaar duidelijker opschrijven.	aanpassen in BR

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
3k	De optie bodem blijft bodem is in strijd met de intenties. Deze wordt deels vertaald door omputten waarbij verontreinigde specie op de resterende schone specie wordt gebracht. Dit leidt tot veel verspreiding. Klasse 4 specie dient zoveel mogelijk geconcentreerd geïsoleerd te worden.	Zie ook 11b, 12b en 13h Bij de optie bodem blijft bodem (waaronder ook in-situ omputten valt), wordt bodem teruggeplaatst op de bodem. Daarbij worden eisen gesteld aan de kwaliteit. Er is in veel gevallen sprake van concentratie van de verontreiniging. Daarnaast zal per geval bezien worden, welke verwerkingsoptie het meest geschikt is. Met de beschrijving van de optie bodem blijft bodem is dus niet gezegd dat klasse 4 specie op schone specie wordt gebracht.	R14
3l	Bij de optie bodem wordt bouwstof wordt aangegeven dat bij gelijkblijvende uitloogcondities geen verder bodemonderzoek nodig is. Het werken met een gemiddelde bodemkwaliteit in een gebied leidt tot onacceptabel grote humane risico's. Er dient ook een toets te worden uitgevoerd met betrekking tot verspreiding naar grond- en oppervlaktewater.	Wat inspreker stelt heeft betrekking op de Nota van Toelichting van ABR. Deze moet nog worden afgestemd met de tekst van de BR.	aanpassen in BR ABR
W.T.M. Viséé, Wamel:			
4	Inspreker woont in de zomerbedding van de Waal en vraagt zich af hoe in de milieu-effectrapportage rekening wordt gehouden met de leefbaarheid ter plekke en verzoekt de huidige situatie ter plaatse nauwkeurig in kaart te brengen.	Deze aspecten horen niet thuis bij de afweging in het MER en bij actief bodembeheer, maar bij RvR. Daar zal ook aandacht zijn voor de locatiespecifieke eigenschappen. Wij zijn het met u eens dat duidelijk gemaakt moet worden waar dit soort aspecten wel afgewogen zullen worden. Zie ook 5c, 5d, 5f, 8, 9, 11a, 12e, 12f, 12h, 15, 16a.	RL16, aanpassen in BR, meenemen bij RvR
Stichting Geluidshinder Rosande, Oosterbeek:			
5a	De hoofddoelen van Ruimte voor Rivieren en natuurontwikkeling worden weliswaar genoemd als motief van de grootschalige ontgrondingen, doch duidelijk is dat daarbij in de eerste plaats een economisch belang aan de orde is.	Zie reactie bij 3b	zie 3b
5b	Nagenoeg alle voorgestelde maatregelen zijn gericht op het buiten werking stellen van de vigerende wet- en regelgeving teneinde onbelemmerd en op de meest economische wijze de ontgrondingen naar behoefte en op de gewenste termijn te kunnen uitvoeren.	BR passen binnen vigerende wet- en regelgeving en zijn erop gericht oplossingen te bieden voor de diffuus verontreinigde uiterwaardengrond, niet om ontgronden mogelijk of onmogelijk te maken.	geen actie

num-mer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
5c	Onduidelijk is wat natuurontwikkeling nu feitelijk inhoudt, zo daar al behoefte aan bestaat. De bestaande natuur zal over grote gebieden geheel gaan verdwijnen en op dieper niveau worden aangelegd met in principe dezelfde verontreinigde grond. Dit betekent vele jaren *van overlast en een eindsituatie met een* aanzienlijk drassiger gebied met minder groeikansen en slechts beperkte mogelijkheden voor beweiding. Bovendien moet in het kader van Ruimte voor Rivieren hoog opgaande begroeiing worden gemeden.	Zie reactie bij 4	zie 4
5d	Aandacht moet worden besteed aan de vele aanwezige, sterk verontreinigde puntbronnen en stortplaatsen en aan de vele waterwingebieden aan de voet van het Veluwe-massief. Diepe ontgrondingen en berging van verontreinigde uiterwaardengrond (klasse 3/4) in bestaande winputten zijn - vanuit een oogpunt van de bescherming van de waterwinning - volstrekt ontoelaatbaar.	Voor puntbronnen: zie reactie bij 2k. Het overige komt bij RvR aan de orde. Zie hiervoor ook reactie bij 4.	zie 2k en 4
5e	ABM heeft als voorbeeld gediend voor de Startnotitie ABR. Dit is een voorbeeld van hoe het zeker niet moet.	Wij vinden juist dat het zo wel moet. ABM en ABR worden in onderling overleg met elkaar opgesteld en afgestemd, zowel inhoudelijk als procedureel.	geen actie
5f	Inspreker heeft ernstig bezwaar tegen de gepresenteerde beleidsvoornemens. Indien Ruimte voor Rivieren absoluut noodzakelijk mocht zijn met het oog op de veiligheid, dan dienen alleen de strikt noodzakelijke werken te worden uitgevoerd, met minimale hinder en verstoring van het unieke uiterwaardenlandschap en met inachtneming van de huidige wetgeving.	Zie reactie bij 4	zie 4
Waterschap *Rijn en IJssel*:			
6a	Niet alleen voor grootschalige, maar ook voor kleinschalige werken in de uiterwaarden moet een werkbare situatie ontstaan.	Wij zijn het met de inspreker eens. Zie ook 10c en 11b	aanpassen in BR ABR

num-mer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
6b	Ook het verspreiden van onderhoudsspecie (klasse 1-4) uit sloten in de uiterwaarden zou onder het regime van de voorgenomen beleidsregels moeten gaan vallen. Inspreker stelt voor dat deze wijze van verspreiding in het MER wordt getoetst bij het alternatief "bodem blijft bodem". Daarbij de volgende vragen en opmerkingen: a. hoe verhouden de beleidsregels zich tot de regel dat baggerspecie tot klasse 2 tot 20 meter uit de insteek mag worden verwerkt (de gehele uiterwaard wordt namelijk als waterbodem gezien)? b. bij verspreiding van baggerspecie op het aanliggende maaiveld is geen sprake van roofgrond die wordt aangebracht op roofgrond. Is dit toch toegestaan? c. is het volgens de voorgestelde beleidsregels toegestaan om bij het graven van een nieuwe watergang de deklaag (roofgrond) te verwerken op aanliggende percelen? Welke afzetmogelijkheden zijn er voor kleine hoeveelheden van het onderliggende kleipakket als deze verontreinigd is (klasse 1 t/m 4)? d. Rijkswaterstaat is kwaliteitsbeheerder en dus medeverantwoordelijk voor eventuele waterbodemsanering in uiterwaarden.	BR en verspreidingsbeleid onderhoudsspecie bestaan naast elkaar. a. BR hebben een bredere toepassing en gaan verder dan 20 m. b. Als het binnen de randvoorwaarden van de BR past, mag baggerspecie toch worden verspreid. In de praktijk zal dat vaak niet mogelijk zijn omdat natte baggerspecie niet aan de fysische eisen voldoet. c. Ja, deklaag mag op aangrenzend percelen mits aan randvoorwaarden wordt voldaan. Het onderliggende kleipakket kan naar de baksteenindustrie of in een vergelijkbare kleilaag worden verwerkt of worden gestort. d. Rijkswaterstaat en provincies zijn de kwaliteitsbeheerders over de uiterwaarden. Medeverantwoordelijkheid voor eventuele waterbodemsaneringen vloeit echter niet voort uit dit beheer.	geen actie
6c	Van de voor buitendijkse gebieden opgestelde beleidsregels kan een precedentwerking uitgaan. Inspreker verzoekt in het MER uit te werken wat de betekenis van de beleidsregels is voor diffuus verontreinigde grond in gebieden die voorheen tot het riviersysteem behoorden, maar nu binnendijks zijn gelegen, bv. het Rijnstrangengebied. Sluiten de regels uit de Gelderse (ontwerp)-nota "Omgaan met diffuus verontreinigde grond" aan bij de komende beleidsregels ABR?	BR sluiten aan bij beleid voor landbodems. BR en MER hebben betrekking op uiterwaardengebied, niet op voorheen buitendijks gebied. De strekking van het MER zou te ver gaan om daar wat over op te nemen, dat is in actief bodembeheer landbodems beter op de plaats. De relatie met andere beleidsvelden kan wel beter in beeld worden gebracht. Zie ook 7f en 21c	RL3 en aanpassen in BR
Waterpakt (mede namens de Gelderse, Stichtse en Brabantse Milieufederatie, de Stichting Milieufederatie Limburg, Natuur en Milieu Overijssel en de Stichting Natuur en Milieu):			
7a	Bij de hoofdkeuze (wel of geen nieuw beleid) is het nul-alternatief slecht omschreven. Gesuggereerd wordt dat verontreinigde uiterwaardengrond slechts mag worden afgevoerd en gestort en dat alleen klasse nul-materiaal mag worden hergebruikt. Afvoeren en storten is echter niet de enige bestemming, gelet op in ontwikkeling zijnde reinigingstechnieken en op in-situ technieken (bv. wilgenaanplant). Bovendien mag volgens het huidige beleid ook klasse 1-, en onder voorwaarden zelfs klasse 2-materiaal worden verspreid.	Dat in het nulalternatief wordt gesuggereerd dat alleen gestort mag worden is niet juist. Er wordt immers gesteld dat storten kan nadat - mits mogelijk en doelmatig - via zandscheiding of reiniging het schone en bruikbare materiaal is verwijderd. Aan reinigbaarheid zal in het MER meer aandacht moeten worden besteed. Voor onze reactie ten aanzien van verspreiding zie 6b onder a.	geen actie

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
7b	Voorgesteld wordt te werken met de term "bestemmingsopties" en niet met "verwerkingsopties", omdat dit laatste kan worden geassocieerd met het daadwerkelijk behandelen van bagger.	Wij hebben dit overwogen. De term "bestemmingsoptie" wordt gemakkelijk geassocieerd met ruimtelijke ordening en kan daardoor ook verwarrend zijn.	geen actie
7c	Veel bestemmingen worden nog gemist, waaronder een reeks aan reinigings- en verwerkingstechnieken, zoals zandscheiding landfarming, fytoremediatie, chemische reiniging en diverse immobilisatietechnieken. Deze moeten - los van de kosten - als een volwaardig alternatief in het MER worden meegenomen, rekening houdend met een aantal technieken dat nog in ontwikkeling is. Ook kan gedacht worden aan combinaties van reiniging, verwerking en stort.	Zie reactie bij 2d	zie 2d
7d	De criteria voor doelmatigheid zijn niet duidelijk. Begrippen als "duurzaamheid", "natuurwaarden" en "kosten" worden niet uitgewerkt. Bij duurzaamheid gaat het niet zozeer om energiegebruik maar om de kwaliteit van de uiterwaardengrond en baggerspecie op de lange termijn. In de beleidsregels wordt voorgesteld het Acceptabel Risico Niveau (ARN) te gebruiken. Los van de wenselijkheid van deze ARN-waarden ontbreken deze echter voor de functie natuur. In het MER moeten begrippen, criteria en randvoorwaarden duidelijk worden gedefinieerd.	Met duurzaamheid is bedoeld zuinig omgaan met materialen, dus zoveel mogelijk hergebruiken. Blijkbaar is er onduidelijkheid. We zullen de MER teksten nog eens goed beoordelen op duidelijkheid van begrippen, criteria en randvoorwaarden.	aandacht in MER
7e	Te vroeg leiden kostenoverwegingen tot het afschrijven van alternatieven, terwijl bv. reinigings- en verwerkingstechnieken nog in ontwikkeling zijn, kosten aan verandering onderhevig zijn en het beschikbare budget evenmin vastligt. Bij de kostenafweging moet - ook al in het MER - gekeken worden naar de kosten op de zeer lange termijn, wanneer *al dan niet voorziene verspreiding vanuit put*depots kan plaatsvinden en chemische tijdbommen de thans voorgestelde oplossingen alsnog veel duurder kunnen maken. De op dit moment beschikbare budgetten moeten niet vanzelfsprekend als uitgangspunt worden gehanteerd.	Zie reactie bij 2d Voor wat betreft het storten van materiaal maken we gebruik van bestaande wet- en regelgeving (Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie, nazorgbepalingen uit de Wm). Voor de lange termijn gevolgen van het storten sluiten we aan bij de tijdschaal en invloedfactoren die in die kaders gehanteerd *worden*.	geen actie
7f	In het MER moet worden onderzocht wat de consequenties van de beleidsregels zijn voor verontreinigde baggerspecie buiten het rivierengebied. Ook de gevolgen van andere beleidsvelden moeten in het MER worden aangegeven, bv. verspreidingsbeleid baggerspecie in water, verspreiding klasse 2-baggerspecie op land, omgang met verontreinigde droge bodem en preventie van verontreiniging en de aanpak van diffuse bronnen.	Zie reactie bij 6c	zie 6c

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
7g	Het juridisch kader is niet duidelijk. Verwezen wordt naar de beleidsnotitie Actief Bodembeheer Rivierbed (V&W 1998), waarin voor de regionale invulling van actief bodembeheer saneringsvisies worden aangekondigd. Komen deze nog en hoe is de verhouding tot onderhavige beleidsregels? Volgen nog saneringsplannen overeenkomstig de Wet bodembescherming?	Er komt geen aparte saneringsvisie, deze is onderdeel van de BR. Per inrichtingsproject komen er wel deelsaneringsplannen Wbb.	RL4
7h	In de beleidsregels moet ook worden aangegeven hoe met puntlocaties wordt omgegaan.	Zie reactie bij 2k	zie 2k
Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF), Wageningen:			
8	In het studiegebied zijn belangrijke natuurwaarden aanwezig. Ten aanzien van de fauna verdienen vooral de effecten van de beleidsregels op vissen nadere studie. Ten aanzien van de flora is van belang dat langs alle Rijn- en Maastakken hogere plantensoorten voorkomen waarvan het verdwijnen uit Nederland moet worden voorkomen met behulp van beschermende maatregelen (rode lijst). De beleidsregels - mits toegepast in natuurontwikkelingsgebieden - kunnen, naast negatieve, ook positieve effecten hebben op de flora. Eventuele maaiveldverlaging dient gefaseerd te worden uitgevoerd. Een nadere studie naar de mogelijke effecten van eventueel lokaal verhoogde concentraties van toxische stoffen wordt dringend aanbevolen. Inspreker dringt er op aan de gegevens over de aanwezige soorten in het MER serieus mee te wegen.	Zie reactie bij 4	zie 4

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort:			
9	Gelet op de Cultuurnota 2001-2004, de nota Belvedere 1999 alsmede het provinciaal beleid ten aanzien van archeologie is het verwonderlijk dat in de startnotitie niets is opgenomen over de schade aan cultuurhistorische waarden. Bij toepassing van de beleidsregels kunnen voor het onderdeel archeologie van de cultuurhistorische waarden effecten optreden. Indien bij een herinrichtingsproject door het toepassen van de beleidsregels omputten mogelijk wordt gemaakt of verplicht wordt gesteld kan dat ertoe leiden dat archeologisch onderzoek als alternatief voor behoud "in situ" onmogelijk wordt gemaakt. Hoewel omputten in principe een negatief effect zal hebben op de mogelijkheid van archeologisch onderzoek heeft "geconcentreerd omputten" de voorkeur boven omputten "in situ". Inspreker verzoekt in de richtlijnen op te nemen dat de gevolgen van het toepassen van de beleidsregels op archeologische waarden	Zie reactie bij 4	zie 4
10a	Opmerkingen van formele aard: a. Is het gekozen bevoegd gezag juist. Provinciale Staten zijn toch bevoegd gezag en niet Gedeputeerde Staten? b. Waarom slechts 4 weken inspraaktermijn? In verband met deze korte termijn en omdat de stukken niet altijd even toegankelijk zijn behoudt inspreker zich het recht voor om nadere opmerkingen te maken. c. Er is gekozen voor het beschrijven van 2 meest milieuvriendelijke alternatieven (MMA's). Is dat juridisch juist? d. Wat is de relatie/verhouding tussen de *beleidsregels en het Bouwstoffenbesluit*? Wijken de beleidsregels af van het Bouwstoffenbesluit en, zo ja, kan en mag dat?	Zie ook uitgebreidere reactie direct na deze tabel. a. PS hebben taken aan GS gedelegeerd. Dus GS is wel bevoegd gezag. b. In Wm wordt geen inspraaktermijn genoemd. Wel worden termijn voor advies Cie m.e.r. (9 weken) vaststellen RL door GS (13 weken). Gelet op deze termijn kan de inspraaktermijn niet langer zijn dan 4 weken. Deze termijn is in overeenstemming met het bepaalde in artikel 3:11 jo. 3:13 van de Awb. c. Indien in een concreet geval verschillende, *min of meer gelijkwaardige milieu*vriendelijke oplossingen het onderzoeken waard zijn, is dat geheel in overeenstemming met de bedoeling van de wetgever. d. In de BR wordt het Bouwstoffenbesluit toegepast bij enkele opties. In gevallen waar het Bouwstoffenbesluit niet van toepassing is worden in de BR eisen opgenomen.	RL5

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
Delgromij BV, Arnhem:			
10b	Is ABR/ABM wel effectief en praktisch? Door een al te juridisch-technische insteek lijkt het er op dat met de voorgestelde beleidsregels niet de noodzakelijke ruimte wordt geschapen voor creatieve oplossingen met een hoog milieurendement, omdat de grenzen die dit tot nu toe verhinderden slechts in geringe mate lijken te worden verlegd. Lijkt bv. ruimte te ontstaan door invoering van de bodemkwaliteitskaarten, deze ruimte wordt onmiddellijk weer beperkt door onderscheid te maken tussen roofgrond, kleigrond en zandgrond. Het gevaar bestaat dat al gauw weer uitgebreide onderzoeken en uitvoeringsmaatregelen nodig zijn, met navenante kosten. Verder vraagt inspreker zich af wat het nut is van het 1 op 1 terugzetten van de rooflaag na oppervlakkige grondstofwinning. Verspreiding en blootstelling worden daardoor niet geringer. Zo ook wordt "bodem blijft bodem" onder het begrip "in situ omputten" aangemerkt als het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA), omdat op deze wijze het ontstaan van afval zou kunnen worden voorkomen. Deze benadering vloeit voort uit een wel zeer juridisch-technische benadering van het begrip "afvalstof".	De eisen voor bodemkwaliteitskaarten zijn nog niet bekend. Het is dan ook nog te vroeg om hierover conclusies te trekken. Ten aanzien van in-situ omputten: zie reactie bij 2f	geen actie

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
10c	Onduidelijkheden a. De reikwijdte van de beleidsregels is qua toepassing niet exact helder. b. De grens tussen "bodem blijft bodem" en "bodem wordt bouwstof" is onduidelijk en arbitrair. Waar ligt de grens tussen verondiepen en het aanbrengen van kleischermen, tussen aanleg van natuurvriendelijke oevers en van hoogwatervluchtplaatsen? Wat is de relatie met het begrip "werk" in het Bouwstoffenbesluit? De onderscheidingen lijken nogal theoretisch. c. Welke eisen worden gesteld aan de zo cruciale bodemkwaliteitskaarten. Op welke wijze en door wie worden deze opgesteld en hoe is inspraak en rechtsbescherming geregeld? d. Onduidelijk is hoe de bestuurlijke afweging plaatsvindt van private kosten en maatschappelijke belangen in gevallen waarin het gaat om inrichtingsmaatregelen op initiatief van private partijen. Inspreker prefereert een aanpak waarbij een concreet inrichtingsvoorstel van een private partij wordt beoordeeld aan de hand van de vraag in welke mate de maatschappelijke belangen (veiligheid, delfstoffenwinning, natuur etc.) worden gediend.	a. Zie reactie bij 6a b. Die grens wordt deels bepaald door de aard en omvang van de toepassing, zoals in de BR en in vigerende wet- en regelgeving (bijvoorbeeld Bouwstoffenbesluit) is aangegeven. De beoordeling zelf moet per geval plaatsvinden. c. Zie reactie bij 3i d. Reikwijdte van BR kan duidelijker omschreven worden. Daaruit moet blijken welke afweging waar gemaakt wordt. De vraag of een project doorgaat wordt niet binnen actief bodembeheer beantwoord.	d: aanpassen in BR
10d	Welke normen (acceptatievoorwaarden en voorgeschreven maatregelen) worden gehanteerd bij geconcentreerd omputten? De beleidsregel heeft alleen betrekking op uiterwaardengrond, niet op zomerbedspecie. Inspreker wil het belang van rechtszekerheid ten aanzien van reeds verleende vergunningen (Kaliwaal) benadrukken.	Zoals in BR omschreven staat wordt bij geconcentreerd omputten alleen uiterwaardengrond in de nieuwe put geborgen. Hierop is het beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie van toepassing. Zie ook 21b. Voor zomerbedspecie zie reactie bij 10e	geen actie
10e	Bij ABM lijkt delfstoffenwinning geen rol te spelen in het kader van de beleidsregels. De verruimde regelgeving dient echter ook uitdrukkelijk van toepassing te zijn op delfstoffenwinning. Wellicht bij vergissing wordt in de beleidsregels ABM opgemerkt dat het zou gaan om het winter- én het zomerbed.	Delfstoffenwinning speelt bij ABM dezelfde rol als bij ABR: zie reactie bij 3b. ABM heeft ook betrekking op zomerbedspecie die vrijkomt in het kader van verbetering van de vaarroute. Wij willen ABR ook toepassen bij zomerbedspecie die bij de geplande inrichtingsmaatregelen vrijkomt.	aanpassen in BR ABR
10f	Inspreker acht de beleidsregels "regelgericht" en te weinig oplossingsgericht. Gevraagd wordt om een dialoog met "ervaringsdeskundigen" van de zijde van het bedrijfsleven.	Hierin kunnen we ons prima vinden. We vinden het belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven.	geen actie voor BR of MER

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
Koninklijk Verbond van Nederlandse Baksteenfabrikanten (KNB), De Steeg:			
11a	Alhoewel uit recente inventarisaties blijkt dat binnen enige decennia een schaarste kan gaan optreden in de voor de baksteenindustrie relevante keramische kleisoorten, worden in de voorgestelde beleidsregels nauwelijks waarborgen aangetroffen om de gewenste reservering van de potentieel geschikte klei zeker te stellen. Inspeker bepleit dat dit wel gebeurt. Ook in ABR en ABM moet de consequentie hiervan worden doorgetrokken. Namelijk ten aanzien van gescheiden ontgraven, het voorkomen dat geschikte baksteenklei toegepast wordt in zandwinputten, nevengeulen en kleischermen, en door baksteenklei te onderscheiden van baggerspecie. Baksteenklei is geen afval.	Waarborgen om gewenste reservering van potentieel geschikte klei zeker te stellen vallen niet binnen de BR, dat komt in het kader van RvR, zie ook reactie bij 4. In vrijwel alle gevallen zal baksteenklei als grondstof worden geleverd aan de industrie, dat is economisch het voordeligst. In sommige gevallen is dat niet mogelijk (bijvoorbeeld omdat deze niet geschikt is), dan bieden de BR een oplossing voor dit materiaal.	meenemen bij RvR
11b	Bij de toepassing in werken is problematisch dat de toe te passen specie niet meer verontreinigd mag zijn dan de onderlaag en dat de hoeveelheid te verwerken specie een bepaalde ondergrens moet overschrijden. Het gaat meestal om kleine hoeveelheden.	Zie reacties bij 3k en 6a	zie 3k en 6a
11c	De kosten van milieuhygiënisch onderzoek door de baksteenfabrikanten zijn erg hoog. Voor de naar steenfabrieken af te voeren baksteenklei zouden de onderzoekseisen sterk vereenvoudigd kunnen en moeten worden.	De eisen van milieuhygiënisch onderzoek worden bepaald door de bestemming, als het materiaal naar buiten gaat moet aan daar geldende eisen worden voldaan. Zie ook 14c	aanpassen in BR
11d	Inspreker beklemtoont dat de beleidsregels ook van toepassing zullen moeten zijn op delfstofwinningen die niet gerelateerd zijn aan veiligheidsmaatregelen.	Zie reactie bij 3b	zie 3b
11e	Verzocht wordt om een nadere gedachtewisseling.	Hierin kunnen we ons prima vinden. We vinden het belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven.	geen actie voor BR of MER
Polderdistrict Betuwe, Elst:			
12a	In de startnotitie is niet aangegeven, dat de beleidsregels vooral voortvloeien uit het streven om overstromingen te voorkomen, en daarnaast ook t.b.v. natuurontwikkeling en delfstoffenwinning. Het is de vraag of de in dat kader voorgenomen grootschalige veranderingen op zichzelf al geen onderwerp van een MER zouden moeten zijn. Eveneens kan men zich afvragen of de beleidsregels op zichzelf formeel wel m.e.r.-plichtig zijn.	Delfstoffenwinning is geen doel van actief bodembeheer. Het project Ruimte voor Rijntakken zal de procedure van een Planologische Kernbeslissing doorlopen. Daar is een m.e.r. procedure ook onderdeel van. Vervolgens zullen voor alle trajecten waar ingrepen worden gepland inrichtings-MER-ren worden opgesteld.	RL6 en aanpassen in BR
12b	Bij de variant "bodem blijft bodem" wordt de aandacht gevestigd op het feit, dat de op te brengen toplaag in het algemeen meer verontreinigd zal zijn dan de ontvangende bodem, zodat deze variant niet veel soelaas biedt.	Zie reactie bij 3k	zie 3k

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
12c	Bij de variant "bodem wordt bouwstof" speelt het probleem, dat - wanneer het werk zijn functie verliest - voor de beheerder een nazorgprobleem resteert. De financiële consequenties hiervan moeten duidelijk worden geregeld.	Hiervoor geldt de vigerende wet- en regelgeving. Actief bodembeheer voegt daar niets nieuws aan toe.	geen actie
12d	Inspreker kan zich vinden in de voorgestelde onderzoeksgrootte van de omvang van bergen in zandwinputten en stelt voor om te rekenen in euro's in plaats van in guldens.	Wij kunnen ons hierin vinden, in het MER en in de BR gaan we met euro's rekenen.	aanpassen in MER en BR
12e	In het MER moeten de volgende onderwerpen worden meegenomen. a. dijkaspecten, zoals stabiliteit en piping, in relatie tot verlagen en afgraven van grondlagen in de uiterwaard; b. toename van kwel in het binnendijkse gebied en toename van de wijziging in perioden van lagere rivierwaterstanden; c. aanval door stroming van de rivier op het voorland en buitentalud van de winterdijk door wijziging in de hoogteligging en reliëf van de uiterwaard. d. effecten van de voorgestelde varianten op de veiligheid tegen overstromingen.	Zie reactie bij 4	zie 4
12f	Binnen 50 m uit de winterdijk dienen geen *ontgravingen plaats te vinden, evenmin als in* de strook tussen 50 en 100 m uit de winterdijk beneden de lijn van 1:4 uit de 50 m lijn. In deze zone dient altijd een afdekkende kleilaag van 1 m aanwezig te zijn.	Zie reactie bij 4	zie 4
12g	Bijlage 3, vuistregels, onder punt 11: Voor het al dan niet aan de rivier koppelen van een nevengeul dient niet alleen het kwaliteitsverschil richtinggevend te zijn, maar ook het stroombelang van de rivier.	Dat klopt en het stroombelang zal daarom ook een primaire randvoorwaarde zijn. De vuistregels zijn opgesteld om daarbinnen de natuurrisico's zoveel mogelijk te beperken. Vanuit die redenering is de kwaliteit een belangrijke factor.	geen actie
12h	§ 3.2.4. Randvoorwaarde scheppend beleid, blz. 43: Bij definitieve opslag in grootschalige depots moet voldoende worden onderzocht of de verontreinigingen geen bedreiging kunnen gaan vormen voor het binnendijkse milieu en waterkwaliteit.	Dat komt aan de orde bij RvR en bij vergunningverlening in concrete projecten (zie ook reactie bij 4)	zie 4
12i	§ 4.3. Bodemkwaliteitskaarten en risicogrenzen: De bodem moet ook in verticale zin nader worden onderzocht.	Dat is ook de bedoeling en komt tot uiting in onderscheid in drie bodemlagen. Zie ook 13e	geen actie
12j	§ 5.2.1 Bodem blijft bodem: Niet alleen bij nevengeulen maar ook bij verlaging van de *uiterwaard in delen van de uiterwaard zelf* kan een afdekkende kleilaag teruggebracht worden.	Dat klopt, het past ook binnen de mogelijkheden die in de BR worden geboden.	geen actie
12k	§ 6.3.2. Kosten. blz. 64: Om discussies te voorkomen is het raadzaam met betrekking tot de aangegeven kostenposten met kentallen te werken per eenheid.	We willen maatwerk leveren. Dat betekent dat we in concrete gevallen ook met concrete kosten willen werken. Ook als dat discussies met zich meebrengt.	geen actie

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
Gelderse milieufederatie, Arnhem (Deze inspraakreactie vormt een aanvulling op de gezamenlijke brief van Waterpakt, zie nr 7)			
13a	Als hoofddoelstellingen gelden veiligheid en natuur. Bij beide gaat het om zwaarwegende maatschappelijke belangen die mede aan de hand van het Structuurschema Groene Ruimte en de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn zullen moeten worden gewogen. Delfstoffenwinning kan niet als een dergelijke hoofddoelstelling worden aangemerkt, maar slechts als een secundaire doelstelling.	Zie reactie bij 2b	zie 2b
13b	Bij de alternatieven moeten de veronderstelde beperkte financieringsmogelijkheden of mogelijke opbrengsten van delfstoffenwinning gescheiden blijven van de milieueffecten, zodat ze daarbij geen impliciete en doorslaggevende rol zullen spelen.	Zie reactie bij 2d	zie 2d
13c	De gebruikte meeteenheden voor het realiseren van projectdoelstellen in het beoordelingskader zouden moeten zijn: a. hydraulisch rendement: centimeters daling van de maatgevende waterstand in plaats van m^3 voor zover het gaat om het criterium ruimte voor afvoer; b. ecologisch rendement: kwaliteit naast de kwantiteit ten aanzien van het criterium nieuwe natuur, gezet naast het verlies van bestaande kwantiteit van vergelijkbare kwaliteit natuur.	Zie reactie bij 3c	zie 3c
13d	Verplaatsing van verontreinigde uiterwaardengrond kan alleen milieurendement opleveren als de verplaatste grond de kwaliteit van de ontvangende uiterwaardenbodem niet verslechtert. Daarmee vallen dus de alternatieven "geconcentreerd omputten" en "in situ omputten" per definitie af. In de richtlijnen zou moeten worden opgenomen dat het terugbrengen van verontreinigde grond na delfstofwinning geen alternatief is, hooguit als variant bij de introductie van nieuwe verwerkingsopties.	Voor in situ omputten zal deze redenering in bepaalde gevallen opgaan, maar niet altijd. Voor geconcentreerd omputten geldt deze niet. Uit de afwegingssystematiek zou moeten volgen welke variant in concrete gevallen het grootste milieurendement oplevert.	geen actie
13e	De bodemkwaliteitskaarten geven alleen maar een - letterlijk - oppervlakkig beeld. Ook moet daarop het kwalitatief onderscheid tussen verschillende bodemlagen te vinden zijn.	Zie reactie bij 12i	zie 12i
13f	Bij een activiteit, gericht op de realisering van de hoofddoelen moet tenminste een evenredig milieurendement bereikt kunnen worden. Stand-still kan alleen gelden indien van een handhaven van de uitgangssituatie sprake is.	Zie reactie bij 3g	zie 3g

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
13g	Voor het meest milieuvriendelijk alternatief m.b.t. de hoofdkeuze "wel of geen nieuw beleid" zij verwezen naar de gezamenlijke brief (nr. 7). Hetzelfde m.b.t. nul-alternatief en mogelijkheden buiten het projectgebied, zowel in de zin van ruimte voor de rivier als ruimte voor baggerspecie. Inspreker verzoekt een en ander in de richtlijnen vast te leggen.	Zie reacties bij 7	zie 7
13h	Terugzetten van verontreinigde uiterwaardengrond op minder of niet verontreinigde uiterwaardenbodem moet in de richtlijnen als alternatief worden uitgesloten. Tevens moet daarin zijn aangegeven dat de delfstoffenwinning niet als een van de hoofddoelstellingen van de activiteit wordt aangemerkt.	Zie reacties bij 3b en 3k	zie 3b en 3k
Stichting Zand, Beuningen			
14a	Het is van belang dat zoveel mogelijk ruimte wordt geboden voor voldoende en verantwoorde winning van industriezand in de uiterwaarden. De concept-beleidsregels echter vormen een theoretisch verhaal dat in de praktijk nauwelijks uitvoerbaar zal blijken te zijn. Met name is onduidelijk welke afwegingen zullen worden gemaakt bij beoordeling van voorstellen m.b.t. (her)inrichtingsprojecten en de variant/wijze van omputten daarbij. Welke criteria worden gebruikt bij de keuze tussen geconcentreerd of anderszins omputten? "In situ-omputten", waarbij delfstoffen ondiep worden gewonnen, is in ieder geval niet haalbaar i.v.m. de kosten van dubbel grondverzet en de onregelmatigheid van laagdikte, oppervlakte en kwaliteiten.	De BR zijn niet geschreven om zoveel mogelijk industriezand te kunnen winnen in de uiterwaarden, maar om oplossingen te bieden voor de uiterwaardengrond die vrijkomt. De afweging tussen verschillende inrichtingsvarianten in een project (waaronder omputten) wordt gemaakt met behulp van de afwegingssystematiek in de BR. De criteria die hierbij worden gehanteerd zijn milieuwinst, kosten en energie. Wij zijn het eens met conclusie van inspreker dat in situ omputten vaak niet haalbaar is.	geen actie
14b	Bij gescheiden ontgraven gaan problemen optreden bij een verticaal onderscheid in de bodemkwaliteit. Dit leidt tot onaanvaardbaar hoge kosten i.v.m. milieu-onderzoek en aanvullende uitvoeringsmaatregelen.	Die conclusie kan niet in het algemeen van tevoren getrokken worden. Per project zal daarom tussen gescheiden en ongescheiden ontgraven een afweging gemaakt worden van milieuwinst versus kosten. Daaruit zal steeds blijken welke variant de voorkeur heeft.	geen actie
14c	Inspreker verzoekt de praktische haalbaarheid van de hoofddoelstellingen te vergroten door de onderzoeks-eisen te beperken voor af te voeren diffuus verontreinigde uiterwaardengrond. Alle niet vermarktbare bovengrond moet in ontgrondingslocaties van 25 tot 50 ha. kunnen worden geborgen.	Onderzoekseisen: zie reactie bij 11c De BR zouden inderdaad mogelijk moeten maken dat alle niet vermarktbare bovengrond in het gebied zelf kan worden verwerkt. Dat kan ook schoon materiaal betreffen. Over de omvang van die bergingslocaties moet per project een afweging worden gemaakt.	aanpassen in BR ABR: ook schoon materiaal
14d	Inspreker gaat ervan uit dat het storten van verontreinigde uiterwaardengrond in putten kan plaatsvinden zonder kostbare voorzieningen in de (bodem van de) put.	Zoals in BR omschreven staat zijn de eisen die gesteld worden aan storten in een put dezelfde als die aan een grootschalig baggerdepot. Welke voorzieningen wel of niet nodig zijn om aan die eisen te voldoen is afhankelijk van locatiespecifieke factoren en kan niet van tevoren worden bepaald.	geen actie

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
14e	Inspreker komt het vreemd voor dat de bodemkwaliteitskaarten bij de beoordeling van projecten van wezenlijk belang worden geacht, terwijl voor deze kaarten nog geen eisen zijn opgesteld.	Zie reactie bij 3i	zie 3i
14f	Inspreker maakt kenbaar dat de beleidsregels ABR en ABM een poging lijken om zaken tot in detail te reguleren, waarbij de kern van de zaak, namelijk doelmatig en verantwoord omgaan met diffuus verontreinigde uiterwaardengrond, uit het ook is verloren.	Wij hebben begrip voor zorg die inspreker uitspreekt en nodigen deze van harte uit om met ons mee te blijven denken.	geen actie
J.P.R.G.M. Janssen, Deest			
15	Na het geplande doorbreken van de zomerkaden ten behoeve van de nevengeulen zullen de uiterwaarden eerder, vaker en langduriger onder water komen te staan, met binnendijks nadelige gevolgen voor de fruitteelt en de bebouwing (kwel onder woningen). Inspreker vraagt aandacht voor de binnendijkse gevolgen.	Zie reactie bij 4	zie 4
Polderdistrict Tieler- en Culemborgerwaarden, Geldermalsen			
16a	Door de voorgenomen beleidsregels kunnen met name omputprojecten hun beslag krijgen. Inspreker vraagt aandacht voor de mogelijke effecten van diepe ontgrondingen op de sterkte van de primaire waterkering en op de waterhuishouding van het binnengebied door een groter kwelaanbod. Indien nadelig, dienen beide effecten te worden vermeden of te worden gecompenseerd in de betreffende deelplannen.	Zie reactie bij 4	zie 4
16b	In het binnengebied bevindt zich diffuus verontreinigd waterbodemslib, dat vrijkomt bij onderhoudsbaggerwerk van watergangen. Na drogen en rijpen resteert categorie 2-grond, die gecontroleerd benut kan worden in werken. Inspreker verzoekt te bezien of met de voorgenomen beleidsregels ook het storten en bergen van deze grond in de uiterwaarden mogelijk kan worden gemaakt. Hiermee zou een forse energie- en kostenbesparing worden bereikt.	Die mogelijkheid hebben wij overwogen. We hebben er bewust voor gekozen om puntbronnen en materiaal van buiten de uiterwaarden uit te sluiten, daar is al beleid voor. De BR zijn alleen bedoeld voor gebiedseigen materiaal, ander materiaal mag niet onder dat regime worden verwerkt.	geen actie
Gemeente Bergen, Limburg			
17a	Vergroting van de ruimte voor de Maas betekent niet dat het uitvoeren van dijkverzwaring uitgesloten is.	Dat klopt, het aanleggen van dijken en kades is ook mogelijk bij de Maas.	geen actie
17b	Inspreker betreurt het feit dat in het MER alleen het afvalstoffenbeleid wordt meegenomen en niet alle milieurelevante aspecten (zoals bv. het bodembeleid).	Dat is een keuze geweest, we hebben MER bewust beperkt tot afvalstoffenbeleid.	geen actie

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
17c	Inhoudelijk commentaar op de stukken: a. Inspreker stemt in met de beleidsregels. b. Bij de beoordeling van alternatieven voor natuurontwikkeling moet niet alleen naar kwantitatieve, maar ook naar kwalitatieve aspecten worden gekeken, zoals dit ook bij "verspreiding van verontreinigingen" het geval is. c. Gezien de complexiteit van de afwegingsmethode zullen diverse aspecten - met name de vermindering van blootstelling en van verspreiding - waarschijnlijk niet goed ex ante geëvalueerd kunnen worden. Daardoor wordt een totaalafweging bemoeilijkt. Hoe denken de initiatiefnemers hierover? d. Een van tevoren bepaald minimum-aantal varianten per alternatief lijkt wenselijk. e. Inspreker is positief over het idee om twee meest milieuvriendelijke alternatieven uit te werken. f. Gelet op de - begrijpelijk - zeer beschrijvende aard van het MER wordt het voorbeeld bij "alternatieven en effecten" gewaardeerd. De schetsmatige voorstellingen behoeven echter verduidelijking.	a. Nemen we voor kennisgeving aan. b. Zie reactie bij 3h. c. Wij denken dat het wel mee valt. Uit de uit te voeren proefprojecten moet blijken of dit zo is. d. Dat is volgens ons niet haalbaar. We willen maatwerk leveren per project. Het aantal varianten dat meegenomen moet worden wordt per project beoordeeld. e. Nemen we voor kennisgeving aan. f. Het zou duidelijk moeten zijn, maar dat is het blijkbaar niet. We zullen hier in het MER aandacht aan besteden.	f: aanpassen in MER

nummer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
Regionale inspectie milieuhygiëne Zuid, Eindhoven			
18	De voorgenomen beleidsregels zijn onvoldoende afgestemd op het Rijksbeleid, zoals verwoord in het kabinetsstandpunt "Beleidsvernieuwing bodemsanering" en de nota "Grond grondig bekeken". Deze afstemming is nodig omdat de uitgangspunten van het nieuwe saneringsbeleid en het nieuwe beleid voor het omgaan met verontreinigde grond naar het oordeel van inspreker ook ten grondslag zouden moeten liggen aan de sanering van verontreinigde waterbodems en aan het omgaan met verontreinigde baggerspecie. Het gaat daarbij met name om het vervangen van het stelsel van zogenaamde "Acceptabel Risico Normwaarden" (ARN) en de "vuistregel natuur" door een functiegerichte systematiek van bodemgebruiksvormen en bijbehorende bodemgebruikswaarden. Daarnaast is het noodzakelijk dat ook de juridische grondslagen voor het hergebruik als bodem en voor het hergebruik in werken van verontreinigde baggerspecie in overeenstemming zijn met de regelgeving (Wet bodembescherming en Bouwstoffenbesluit).	In overleg met de betrokken Rijksoverheden, waaronder inspreker, zijn beide aandachtspunten onderwerp van discussie. Naar aanleiding van de resultaten daarvan zullen BR worden aangepast.	aanpassen in BR
Gemeente Meerssen, Limburg			
19	Inspreker stemt in principe in met het voorgestelde beleid. Wel wordt nadere aandacht gevraagd voor de huidige bestemmingen van woningen en moestuinen. Onduidelijk is of het in het verleden gegeven negatieve advies met betrekking tot groenteteelt voor eigen gebruik van kracht blijft of niet. Inspreker verzoekt om "verwachtingskaarten" aan de hand waarvan burgers kunnen worden geïnformeerd over de bodemkwaliteit.	De BR wijzigen geen eerder genomen adviezen of besluiten omtrent bijvoorbeeld groenteteelt. De verwachtingenkaarten waar inspreker om verzoekt komen er. Niet in de BR, maar bij concrete projecten. Dit zullen we in de BR opnemen.	aanpassen in BR
Provincie Limburg, Hasselt, België			
20	Inspreker verzoekt in de richtlijnen op te nemen dat mogelijke grensoverschrijdende effecten van de beleidsregels duidelijk en gegroepeerd in het MER worden aangegeven.	De beleidsregels zelf zullen geen grensoverschrijdende effecten hebben. Bij de vergunningprocedure van de concrete inrichtingsprojecten wordt rekening gehouden met eventuele grensoverschrijdende effecten (van gemeente, provincie en landsgrenzen). Dit zal in de BR verduidelijkt worden.	aanpassen in BR
Hoogheemraadschap van West-Brabant, 's Hertogenbosch			
21a	Het initiatief behoeft een betere onderbouwing van nut en noodzaak, uitgedrukt in hoeveelheden, (verwerkings)kosten en verwerkingsmogelijkheden. Dit mogen grove indicaties zijn.	Deze informatie kan gevonden worden in het MER. Ook in de landelijke notitie actief bodembeheer rivierbed is een onderbouwing gegeven voor de nut en noodzaak ervan.	aanpassen in BR

num-mer	samenvatting inspraakreactie	reactie	conclusie
21b	Er is slechts in beperkte mate naar de verticale bodemcomponent gekeken. Zeker bij opvulling van diepe grint- en zandwinputten moet verzekerd zijn dat geen verspreiding van verontreinigingen naar dieper gelegen bodemlagen en grondwater plaatsvindt.	Zie reactie bij 10d	zie 10d
21c	Inspreker verzoekt aandacht te besteden aan de uitwerking die de beleidsregels zouden *kunnen hebben op overige, mogelijk vergelijkbare* toepassingen, zoals (deels) vergelijkbare werken van regionale waterbeheerders. Wat is de spin-off van de beleidsregels bij toepassing van de Wet bodembescherming en het Bouwstoffenbesluit?	Zie reactie bij 6c	zie 6c
Hoogheemraadschap Alm & Biesbosch			
22	Inspreker heeft waardering voor de grondige aanpak. Het onderzoeksgebied Maas ligt weliswaar buiten het beheersgebied waarvoor inspreker verantwoordelijk is, maar verzoekt inspreker op de hoogte te worden gehouden.	Dit nemen we voor kennisgeving aan.	geen actie

Reactie op:

2a In categorie 18.1 van het Besluit m.e.r is als m.e.r.-plichtige activiteit aangewezen de vaststelling van het beleid inzake de verwijdering van afvalstoffen. Het moet dan gaan om beleid inzake de methode van bewerken, *verwerken of vernietigen, om het op of in de bodem brengen om deze daar te laten of om de keuze van de* locatie of de te creëren voorzieningen voor verwijdering van afvalstoffen. De m.e.r.-plicht is gekoppeld aan het besluit dat als eerste voorziet in de verwijdering van afvalstoffen.
Het vast te stellen beleid inzake Actief Bodembeheer voor de Rijntakken en de Maas zal worden neergelegd in beleidsregels. Hieronder moet volgens de Awb worden verstaan "een bij besluit vastgestelde algemene regel, niet zijnde een algemeen verbindend voorschrift, omtrent de afweging van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van een bestuursorgaan". Bij het vaststellen van dit beleid en deze beleidsregels gaat het niet om een besluit in de zin van artikel 1:3 Awb.
Uit de totale categorie-omschrijving en uit de daarbij behorende toelichting blijkt dat de wetgever met de term "voorzien in" niet de intentie heeft gehad de m.e.r.-plicht voor de betreffende categorie te beperken tot besluiten in de zin van artikel 1:3 van de Awb. Blijkens de toelichting gaat het onder andere om besluiten als het milieubeleidsplan, het afvalstoffenplan, de milieuverordening etc.
De Europese richtlijn inzake milieu-effectrapportage koppelt de m.e.r.-plicht aan de "vergunning", d.w.z. aan het besluit op grond waarvan het project mag worden uitgevoerd. Daarvan is in dit geval geen sprake, zodat de Europese richtlijn in dit geval niet dwingt tot de opstelling van een MER. De Lidstaten mogen in hun nationale wetgeving echter verder gaan dan de Europese richtlijn aangeeft, door ook besluiten als m.e.r.-plichtig aan te wijzen die niet zijn aan te merken als een besluit in de zin van artikel 1:3 van de Awb, maar die strategisch van aard zijn. De Nederlandse wetgever heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Ook in Europees verband wordt het belang hiervan ingezien, hetgeen blijkt uit het feit dat op dit moment een Europese richtlijn in voorbereiding is waarin m.e.r.-plicht voor strategisch besluiten ("plannen en programma's") wordt geïntroduceerd.
Het feit dat voor de beleidsregels een MER wordt opgesteld betekent overigens niet dat concrete projecten in het kader van het actief bodembeheer in een latere fase niet meer m.e.r.-plichtig zouden kunnen zijn. De opstelling van een MER voor het actief bodembeheer draagt bij aan de kwaliteit van de besluitvorming, ook van de latere besluitvorming met betrekking tot concrete projecten, die aan de beleidsregels zullen worden getoetst. Dit sluit eventuele zelfstandige m.e.r.-plicht van latere besluiten geenszins uit.

10a ad a Provinciale Staten stellen de beleidsregels vast en zijn derhalve bevoegd gezag. Voor zover het echter gaat om de milieu-effectrapportage hebben Provinciale Staten hun taken en bevoegdheden gedelegeerd aan Gedeputeerde Staten, met dien verstande dat in Gelderland vóór vaststelling van de richtlijnen en vóór beoordeling van het MER de functionele Statencommissie wordt gehoord.

ad b De m.e.r.-procedure is neergelegd in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer. In dit hoofdstuk wordt geen termijn genoemd voor deze inspraakronde, maar wel de termijn waarbinnen de Commissie m.e.r. moet adviseren (9 weken) en waarbinnen door ons college de richtlijnen moeten zijn vastgesteld (13 weken). Gelet op deze termijn kan de inspraaktermijn niet langer zijn dan 4 weken. Deze termijn is in overeenstemming met het bepaalde in artikel 3:11 jo. 3:13 van de Algemene wet bestuursrecht.

ad c Tot de redelijkerwijs in het MER te onderzoeken alternatieven behoort in ieder geval het zgn. meest milieuvriendelijke alternatief (MMA). Hieronder wordt verstaan het alternatief waarbij de nadelige milieugevolgen worden voorkomen of - als dat niet mogelijk is - deze gevolgen, met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt. Het doel van dit verplichte alternatief is vooral om de initiatiefnemer te stimuleren zoveel mogelijk te zoeken naar milieuvriendelijke oplossingen. Indien in een concreet geval verschillende, min of meer gelijkwaardige milieuvriendelijke oplossingen het onderzoeken waard zijn, is dat geheel in overeenstemming met de bedoeling van de wetgever.